

שינויים בהרגלי הצריכה

מטרת סדרת המופעים "משהו אחר" שתחל השבוע במרכז ז'ראר בכר היא ליצור חשיפה לקבוצות תיאטרון ומחול הפועלות בעיר, לייצר עבודה ליוצרים מקומיים ולהרחיב את קהל היעד הירושלמי

מאת דפנה יעקובוס | צילומים יח"צ

אוסמבל כעב

”
אני חושב שצריך לקדם יצירה שפועלת מירושלים. יותר מזה, את השחקנים צריך להכריח לגור בירושלים. אני קיצוני מאוד בעניין. אם ימשיכו לגור בתל אביב יבואו לירושלים אחת לכמה זמן, הם לא יחזיקו מעמד”

אסי שמעוני,
מייסד תיאטרון פסיק

אחרת הפועלת בעיר, ובמי רביעי יעלה מופע מחול של קבוצת רקי דנים ירושלמית. אחת ממטרותיו המוצהרות של הפרויקט היא יצירת אופק תעסוקתי עבור היוצרים המקומיים בניסיון להתמודד עם הבעיה המוכרת של הגירה דמוגרפית – מדי שנה מייצרת העיר יכול מכובד למדי של בוגרי בתי ספר במגוון מקצועות האמנות והבמה, דוגמת בצלאל, סם שפיגל, האקרמיה למחול ועוד, אך בסופו של דבר, למי רות שלל המוסדות המכובדים, בסיום הלימודים נותרים מעט מאוד יוצרים בעיה, כאשר המפתחות לידיה בתל אביב כבר מקרקעות בכי סיהם של רוב הבוגרים עוד בטרם קיבלו את הריפולומה, ואחרי סיום התואר הם נפגשים עם גשר המיתרים רק דרך גוגל ארת’.

הסיוע שמספקת הקרן במסגרת הפרויקט נוסף מהקבוצות את העול הכלכלי סביב שכירת האולם והציוו, ומבקש ליצור אלטרנטיבה תרבותית עבור הקהל מעבר להיצע הקיים בעיה, ולעשות זאת במחוי רים נגישים. מעין מצב של “ווין וווין”. המפסידים העיקריים הם אולי את אותן קבוצות שלא עמדו בתקן, כמו לרונמה קבוצת האינקובטור המורכבת מבוגרי ניסן נתיב, שמצאה עצמה מחוץ לפרויקט מאחר שאינה פועלת באופן מובחן בירושלים.

אז מה הדרך להשאיר את הכישרונות בעיר? האם נכון לחייב מגורים בירושלים כדי ליכות במימון? עבור אסי שמעוני, שחקן וממייסדי תיאטרון פסיק, המעלה בפרויקט את ההצגה “צמר” ב-8.3, התשובה ברורה וחר משמעות: “אני חושב שצריך לקדם יצירה שפורה עלת מירושלים. יותר מזה, את השחקנים צריך להכריח לגור בירושלים. אני קיצוני מאוד בעניין. אם ימשיכו לגור בתל אביב יבואו לירושלים אחת לכמה זמן הם לא יחזיקו מעמד. זה כמו מה שאומרים על מערכת יחסים. הדבר הראשון שהיא נופלת עליו הוא המרחק הפיזי. כך גם בתיאטרון”.

אתם מחייבים את השחקנים שלכם לגור בירושלים?

“השחקנים שתברים בלהקה של התיאטרון עברו לעיה בין אלה שאינם חברים בלהקה יש כאלה שבאים מתל אביב, כי אני לא יכול להגיד להם לעבור לירושלים. בתל אביב, כמו בקוונ, רואים את הזוכים

”
שבת זה לא יום לעבודה. זה יום מנוחה, ממלמל נהג המור נית גויפה מתחת לשפמו, בדרך לחזרה של קבוצת שחקני התיאטרון תיבת נוח. צודק. רק נהגי מוניות עוברים כל כך קשה. ושחקנים. אנשי הקבוצה כבר מתורגלים בעבודה בשעות לא שגרתיות. ככה זה כשפועלים יותר מ-20 שנה כקבוצת תיאטרון. אך הפעם החזרה מעט שונה. היא מקרימה את ההופעה של הקבוצה בפרויקט “משהו אחר”, סדרת מופעי תיאטרון ומחול שתחל בשבוע הבא במרכז ורואר בכך, ובמסגרתה תופיע הקבוצה לצד קבוצת ירושלמיות נוספות בתקווה להישף לקהלים חרשים. רק בנובמבר האחרון, אחרי כ-20 שנות פעילות שבהן הציגה הקבוצה בשפה הרדית, החלו חברים להופיע בשפה העברית. ההצגה שבה נחזרו לעשות את המעבר היא “גבר בא אל אשה”, וזו גם ההצגה שתפתח את פרויקט “משהו אחר” ביום שלישי.

כאמור, סדרת המופעים תחל בשבוע הבא, ומלבד תיבת נוח יופיעו בה קבוצות ירושלמיות נוספות, ובהן ניתן למוצא את תיאטרון פסיק, ורטיגו, קולבן דאנס, אנסמבל כעת, תיאטרון מחול ירושלים, מחול שלם וקפיטלינה. וזהו רק רשימה חלקית. הסדרה תימשך חודש וחצי, ובמהלכה יעלו מדי שבוע מופעי תיאטרון ומחול של קבוצות צעירות לצד קבוצות ותיקות.

את הפרויקט מממנת הקרן לירושלים, ומטרותו הראשונות היא חיפה עבור הקבוצות הללו, וניסיון ל – מה שהחברים של נטשה היו מכנים – שינויים בהרגלי הצריכה בקרב הקהל הירושלמי. עוד שאפים בקרן להרחיב קהל זה ולהנגיש את המופעים גם לקהלים חרשים. אך עושים זאת באמצעות מודרים נוחים בסך 55 שקל לכרטיס (45 שקל לסטודנטים ולאזרחים ותיקים).

חלק מהקו האמנותי של הסדרה הוחלט על מעין הערפה מתקנת למאות גרים גיאוגרפית. הקבוצות שהתקבלו לפרויקט הן קבוצות ירושלמיות בלבד, וזאת במטרה לעודד את העוסקים במלאכת התרבות העיה.

במסגרת הסדרה תעלה בכל יום שלישי הצגה של קבוצת תיאטרון

המשך בעמוד הבא

זיהינו פער בין ההיצע הרב שיש בעיר ובין המודעות של הקהל, וניתחנו דרכים שונות להתמודד עם הפער. הסדרה הזו היא אחת הדרכים החלטנו שנציג באופן קבוע קבוצות שפועלות בעיר, ונציע לאמנים מטרייה פרסומית"

אייל שר,
הקורן לירושלים

אבל לא רואים את אלה שאיכרו את עולמם ואת כספם. רוב העוברים לתל אביב עושים עבודות שהם שונאים וחיים במעין הלקאה עצמית. הם הופכים להיות שחקנים לא יצירתיים."

שמעוני, ביחד עם שמוליק הרג'ס ועוזי ביטון, הם בוגרי הסטודיו של ניסן נתיב בירושלים, שהקימו את תיאטרון פסיק ב־1997. בהצגה "צמר", שביים הרג'ס עם לאורה שניידר כבימאית שותפה, משחקים שני בוגרי הסטודיו בירושלים, אביתר ליכטנשטט ושירה שטרן. ההצגה מספרת על מפגש בין צעירה העוברת בחנות ממתקים ובין נהג משאית שהיא אוספת לדירתה לאחר שנתקע ברדכו, למה שני ראה בהתחלה כסטוץ קליל. אך בין השניים מתפתח קשר יוצא דופן, והלילה מקבל גוון שונה לגמרי מהמצופה. ההצגה, שנכתבה על ידי המחזאי האמריקני ויליאם מסטרסומונה, נקנתה לאחרונה על ידי תיאטרון ירושלים.

שמעוני מסביר כי הסדרה תאפשר לקהל שלא יכול היה להרשות לעצמו לשלם מחיר מלא עבור כרטיס בתיאטרון ירושלים לצפות בהצגה. המחירים במסגרת הסדרה הם נמוכים במיוחד, 45-55 שקל לכרטיס, עבור מופעים אשר מתומחרים לרוב בסכום שהוא לפחות כפול מהסכום הזה אם לא גבוה מכך.

קו מנחה נוסף שעמד בהרכבת סדרת המופעים שיופיעו תחת הפריקט היה לשלב גם קבוצות הרשות ולא מוכרות. בעוד שני ההרכבים בים הקודמים שהוכרו, תיאטרון פסיק ותיבת נוח פועלים כבר זמן רב, קבוצת המחול כעת מבית הספר למחול-תנועה כל עצמותיי תאמנה, המשלב מחול עם יהדות, קיימת רק שנים ספורות. ב־16 תעלה קבוצת המחול, המורכבת מגברים בלבד, את המופע "צלותא - מחול יהודי עכשווי". הקבוצה יוצרת עניין רב בארץ ובעולם בשל היותה היותה המעוזה לחבר תכנים מסורתיים עם המציאות היומיומית. "גולת הכותרת של המאמץ לגשר על התהומות בחברה הישראלית", תוארה הקבוצה ב"ניו יורק טיימס".

"אנחנו רוצים להציע נוסחה חדשה", מסביר רונן יצחקי, מנהל בית הספר והמנהל האמנותי של המופע, "לקחת את התרבות היהודית שאיננו נזונים עליה, ובכלים העתיקים לעשות משהו חדש. לחילונים יש התנגדות לנושאים של דתיות. מקשרים דתיות לחרדים הקיצונים שמפגינים. אנחנו חושבים שהחילונים והרתיים לא ממש מכירים זה את חייו של זה. מעבר לזה שאנחנו רוצים לפתח פרויקט מחול זה גם פרויקט בינתרבותי. אנחנו רוצים להביא הקשבה חדשה ליהדות ופרפוריזם לצד הדתי".

אחת היצירות שתעלה הלהקה במסגרת המופע נקראת "כביש מס' 1", כאשר השם מרמז על אופי הקבוצה, הנמצאת בתפר שבין תרבות חילונית לדתית ובתפר שבין תל אביב לירושלים.

ברומה לאסי שמעוני מפסיק, גם יצחקי מאמין שיש לתת יתרון תקציבי עבור קבוצות שחבריה מתגוררות בירושלים: "אם יוצר חי בתל אביב והוא מקבל תקציב מגוף ירושלמי, אז זה פספוס", מרגיש יצחקי. "העניין של מוסדות התרבות בירושלים הוא ליצור עבודה לאמנים מקומיים כדי שישארו כאן ויממשו את עצמם. שתהיה סצנה של אנשים צעירים שיוצרים".

בית הספר מושך אליו תלמידים רבים המגיעים מחוץ לעיר, בשל היותו היחיד מסוגו בארץ. יצחקי מציע אפשרות שירושלים תהפוך למובילה תרבותית דווקא בשל אופיים השונה של התוצרים האמנותיים בעיר: "הבעיה שאני שם עליה את האצבע בשנתיים האחרונות, ובעיני היא מחריפה אפילו שקורים יותר דברים בירושלים, היא שהיכנון להיות הפריפריה של הפריפריה. אם תל אביב היא פריפריה תרבותית של אירופה, או ירושלים היא פריפריה תרבותית של תל אביב. אני מאמין שדברים חדשים יכולים לצמוח גם מירושלים ולהיפיע הלאה".

יצחקי הוא בוגר האקרמיה למחול בירושלים, וברומה לאנשי פסיק הוא דוגמה נרדפה יחסית לבוגרי בתי ספר גבוהים לאמנות שממשיכים ליצור בה יוזמות אמנותיות. לאקדמיה הוא הגיע מגבעתיים וחווה בשני הצדדים הראשונים מעין ג'ט לג תרבותי: "בהתחלה עוד הייתי בהכחשה. עדיין קיבלתי ברואר כל השנה הראשונה את 'עכבר העיר' של תל אביב. לאט לאט גיליתי את הקסם של העיר. מאוחר יותר נשארתי לתואר השני ונכנסתי לפרויקטים עם אנשים. והנה, עד היום אני מרישקע בירושלים".

השאפה לעודד אמנים, דוגמת יצחקי, להמשיך וליצור בעיר היא אחת הסיבות שמונה איל שר, מנהל התרבות בקרן לירושלים והאיש שמאחורי פרויקט "משהו אחר", כרצינול מאחורי הסדרה. מה שעוד הביא להחלטה לצאת בפרויקט היא מה שהוא מכנה פער המידע: "זיהינו פער בין ההיצע הרב שיש בעיר ובין המודעות של הקהל", מסביר שר, "וניתחנו דרכים שונות להתמודד עם הפער. הסדרה הזו היא אחת הדרכים להתמודדות. החלטנו שנציג באופן קבוע קבוצות שפועלות בעיר, ונציע לאמנים מטרייה פרסומית. כך, נשחרר אותם מהעול של שכירת אולם וכל הוצא בזה".

עד כמה היווה מקום המגורים של האמנים קריטריון למימון? "הקבוצות הירושלמיות הן בהכרח קבוצות שמורכבות מירושלים מים. אבל מובן שלא נכנסים לכל קבוצה שתומכים בה ובודקים אם שני חברים גרים בבית זית, אחד במעלה אדומים, אחד בתל אביב ושני ניים ברחביה. זה לא ברמה הזו. אבל התקציבים שלנו מיועדים לתמיכה במסודות תרבות ובקבוצות שפועלות בעיר. כמו שבתל אביב לא

להקת קולבן דאנס

תיאטרון פסיל

קבוצת חיבת נוח

"משהו אחר"

המופעים

כל המופעים מתקיימים בז'אנר בכר בשעה 20:30. 55-45 שקל.

מופעי התיאטרון

"גבר בא אל אשה". קבוצת חיבת נוח ב'15.3.
 "צמר". תיאטרון פסיק ב'8.3.
 "לפני כניסת השבת". קבוצת נקודה טובה ב'15.3.
 "המשיח היא נגריית פולנייה ושמה מריה". קבוצת סלמנקה ב'22.3.
 "תיאטרון פלייבק". קבוצת אור חוזר ב'29.3.
 "הרופא הטוב". קבוצת קפיטולינה ב'12.4.

מופעי מחול

"בציר 18". קבוצת הצעירים של ורטיגו ב'23.3.
 "מופע פלמנקו". להקת רמנגאר ב'9.3.
 "צלוחא - מחול יהודי עכשווי". אנטמבל כעת מבית הספר למחול כל עצמותיי תאמרנה ב'16.3.
 "ארבע עבודות". סמדר כהן ורחלי זהר מתיאטרון מחול ירושלים ב'23.3.
 "שערי ירושלים". להקת קולבן דאנס ב'38.3.
 "יצירות נבחרות". קבוצת מחול שלם ב'6.4.
 "חשמלית". קבוצת תיאטרון מחול ירושלים ב'13.4.

אם יוצר חי בתל אביב והוא מקבל תקציב מגוף ירושלמי, אז זה פספוס. העניין של מוסדות התרבות בירושלים הוא ליצור עבודה לאמנים מקומיים כדי שיישארו כאן ויממשו את עצמם. שתהיה סצנה של צעירים שיוצרים"

רוגן יצחקי, מנהל בית הספר למחול כל עצמותיי תאמרנה

יתמכו בהאן או שאנחנו לא נתמוך בקאמרי. כשאומרים את השמות הגדולים זה נראה ברור, רק כשאומרים את השמות הקטנים פתאום זה מעורר שאלה."

בהצגה הראשונה בסדרה, "גבר בא אל אשה" של קבוצת תיבת נוח, שתעלה ב־1.3, משחקים נירית יובל יחזקאל ויוסי רחמני. את המחזה, שעמו בחרו לעשות את המעבר לעברית, כתב בשנת '78 סימון זליר טניקוב, במאי הקבוצה, ומאז הוא תורגם לשפות שונות והוצג ברחבי העולם.

"ההצגה נכתבה בשנות ה־70 אבל היא תמיד אקטואלית", מבהירה אינה ולוטניקוב, מנהלת הקבוצה, "היא עוסקת בכדידות. בשני אנשים שמאוד רוצים זוגיות ולא ממש יוצא. ההצגה מורכבת משילוב ז'אנרים, זו קומדיה, דרמה, תיאטרון פסיכולוגי ואפילו פארסה. הרבה דברים שלרוב לא משתלבים בהצגה אחת, אבל זו הצבעוניות של הרבר".

"זו פגישה בין שני אנשים שלא נואשו מלהפגש קשר", מוסיף רחמני, "הם כל הזמן מנסים לפתח את העולם הרגשי שלהם". הקבוצה אמנם פועלת בירושלים, אך שני השחקנים בהצגה רווקא מתגוררים באזור המרכז. רחמני שייך לאותם בוגרים שסיימו את לימודיהם בירושלים ולא הצליחו למצוא פרנסה בעיה. במקרה שלו מדובר בעבר הרחוק, את ירושלים עזב עוד בשנות ה־90. "כשמלמדת בניסן נתיב היו ניסיונות להקים קבוצות", הוא אומר, "ובגלל בעיות תקציביות הרעיונות האלה נפלו בסופו של דבר".

במסגרת קובץ המחול בפריקט יופיעו ב־2.3 רקדני הסרנה הפרי

תיאטרון מחול ירושלים

עלת לצד להקת המחול ורטיגו בערב של יצירות מקוריות של סטפן פרי, רייצ'ל ארדו ואשר לב, ומתוך הרפרטואר של ורטיגו מהיצירות "מאנא" ו"רעש לבן". לסרנה מגיעים אנשים מכל הארץ אשר בוחרים לעשות את התוכנית להכשרת רקדנים בוורטיגו, שם הם משלימים תוכנית בת שנתיים ואחריה משתלבים בלהקות מחול שונות. חלקם נשארים לרקוד גם בלהקה עצמה. בוורטיגו משתתפים כיום שניים מבווגרי הסרנה. הלהקה נוסדה ב־'92 ושפת המחול שלה מתאפיינת בדואטים מורכבים, אתלטיות ותיאטרליות. היא משלבת אמנות עם נגיעה חברתית.

ענבר שליו, אחת הרקדניות המשתתפות בערב, היא חיילת המשרתת באזור כרקדנית מוצטיינית. "הסיבה שאני משרתת דווקא בירושלים היא בגלל שאני רוקדת בקבוצה", היא מרגישה, "ב־ב הייתי צריכה להחליט לאן ללכת ובאודישן לוורטיגו התאהבתי במקום ובשפה שלהם". מתוך הפרספקטיבה של מי שפועלת מתוך הסצנה של המחול הצעיר בירושלים מוסיפה שליו: "יש התעוררות תרבותית בעיה, אבל היא בת־חילת הדרך ועוד צריכה להתחזק. בירושלים יש מורכבות, אבל משהו כן מתחיל להתעורר וזה כיף להיות חלק מזה".

צעירי להקת ורטיגו

ויש חשיבות למגורים בעיר עבור מי שפועל בה תרבותית? "כן, אני חושבת שכראי לעורך אנשים שעובדים בעיר גם לגור בה. זה גם מביא אנשים לגור בירושלים וגם מפתח את התרבות בעיר". פרויקט "משהו אחר" הוא אחד מהפרויקטים שנעשים בשנים האחרונות, המשקפים את הרחיפה הכללית לפיתוח ההיצע התרבותי בעיה, ולתקציבים הנדיבים יותר המושקעים בתרבות. לאסי שמעוני מפקסיק יש הרבה דברים טובים לוטר על התמיכות הנדיבות שבהן זוכה התיאטרון ביחס לעבר. עם זאת, הוא מציע דווקא לנקוט צעדים קיצוניים כדי ליצור שינוי מהותי: "אני חושב שאם רוצים לשנות משהו בתוך עיר כשהמצב הוא כל כך הפוך ממה שמכוונים אליו, צריך לעשות פעולה קיצונית שתיצור זעזוע גדול. יש עכשיו הרבה עבודה בירושלים. אין סיבה שלא יבואו לחיות פה".